

Kotoutumisen vuosikatsaus

Kotoutumisen osaamiskeskus

05/2023

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Tiivistelmä

- Kotoutumista on arvioitava laaja-alaisesti. Maahanmuuttaneet ovat moninainen joukko ja kotoutuminen kattaa kaikki elämänalueet.
- Maahanmuuttaneiden kiinnittymisestä suomalaiseen yhteiskuntaan on monia viitteitä. Pienituloisuus on hiljalleen vähenemässä ja työllisyysaste on noussut.
- Ulkomaalaistaustaisten toimeentulo ja hyvinvointi ovat kuitenkin suomalaistaustaisia heikommalla tasolla, vaikka tulonjako on Suomessa EU:n keskiarvoa tasa-arvoisempaa. Parannettavaa on myös maahanmuuttaneiden kokemassa kohtelussa ja yhteiskunnallisessa osallisuudessa.
 - Maahanmuuttaneiden ja suomalaisen valtaväestön välisiin eroihin vaikuttavat mm. maassaoloaika ja elämäntilanne. Erot vaihtelevat kotoutumisen eri osa-alueilla.
 - Muita heikommassa asemassa ovat mm. matalammin koulutetut, kansainvälistä suojelua saavat, työelämän ulkopuolella olevat ja syrjinnän kohteena oleviin ryhmiin kuuluvat maahanmuuttaneet.
 - Paperittomat, ihmiskaupan uhrit ja ilman huoltajaa tulleet alaikäiset ovat erityisen haavoittuvassa asemassa. Heidän tilanteestaan ei ole seurantatietoa, koska heidän tavoittamisensa on vaikeaa.
- Kaksisuuntaisessa kotoutumisessa on kyse kulttuurien kohtaamisesta. Kotoutuminen koskettaa siis myös kaikkia suomalaistaustaisia. Eriarvoisuuksien haastaminen ja kotoutumisen edistäminen vaatii yhteistyötä.

Kotoutumisesta tarvitaan ajantasaista tietoa

- Kotoutumisen seuranta on tärkeää, kun väestö muuttuu. Tässä julkaisussa esitetään kotoutumisen tilannekuva tuoreimman saatavilla olevan tiedon pohjalta.
 - Kotoutumista kuvataan tilastollisten keskiarvojen tasolla.
 - Kotoutuminen on kuitenkin aina yksilöllinen prosessi.
- Maahanmuuttaneista saadaan tietoa syntyperän, kansalaisuuden, syntymämaan tai kielen perusteella. Tässä katsauksessa käytetään termejä **maahanmuuttanut** ja **ulkomaalaistaustainen**. Maahanmuuttoa lähestytään siis tarkastelun taustatekijänä.
 - Tilastokeskuksen luokittelussa **ulkomaalaistaustaisia** ovat henkilöt, joiden molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla.
 - **Suomalaistaustaisia** taas ovat henkilöt, joiden vanhemmista vähintään toinen on syntynyt Suomessa.
- Vuonna 2022 Suomessa asui noin 508 000 ulkomaalaistaustaista (Tilastokeskus, 2023).
- Maahanmuuttaneet ovat keskittyneet asumaan pääkaupunkiseudulle ja muihin suurimpiin kaupunkeihin.

Kaikille avointa tietoa kotoutumisesta

- Kotoutumisen osaamiskeskus ylläpitää kotoutumisen valtakunnallista seurantajärjestelmää, jonka tietoihin osa tästä katsauksesta perustuu.
 - Kotoutumista seurataan viidellä osa-alueella: työllisyys, koulutus, hyvinvointi, osallisuus ja yhteiskunnan vastaanottavuus.
 - Seurantajärjestelmä koostuu noin 50 indikaattorista, jotka perustuvat rekisteri- ja kyselyaineistoihin. Indikaattoritiedot päivittyvät 1–4 vuoden välein.
 - Kokonaiskuvaa muodostetaan myös valtioneuvoston tilaamien selvitysten, tutkimuslaitosten tuottamien tutkimusten sekä akateemisen tutkimuksen avulla.
- Osaamiskeskuksen kotoutuminen.fi-verkkopalvelusta löytyy tietoa kotoutumisen edistämisen ja kotoutumispolitiikan tueksi.
 - Kotoutumisen indikaattorit -tietokannan ja Kototietokannan avulla saadaan tietoa ulkomaalaistaustaisesta väestöstä ja voidaan seurata kotoutumista Suomessa ja alueittain. Tietokannat perustuvat rekisteri- ja kyselyaineistoihin.
 - Tietoja päivitetään ajankohtaisiin tarpeisiin, kuten tilapäistä suojelua saavien ukrainalaisten vastaanottoon ja kotoutumislain uudistukseen liittyen.
 - Kuukausittain julkaistaan ulkomaalaisen työvoiman työllisyyskatsaus ja neljän vuoden välein kotoutumisen kokonaiskatsaus.

Työllisyys

Koronapandemia vaikutti maahanmuuttaneiden työllisyyteen, mutta tilanne on paranemassa

- Maahanmuuttaneet kärsivät koronapandemian aiheuttamasta työttömyydestä muuta väestöä enemmän niin Suomessa kuin muissakin Pohjoismaissa.
 - Pandemia vaikutti varsinkin EU:n ulkopuolelta tulleiden ja matalasti koulutettujen työllisyystilanteeseen. (Sánchez Gassen ym., 2021.)
- Myös työssä jatkaneiden tulot vähenivät keskimääräistä enemmän maahanmuuttaneilla. (Isotalo ym., 2022.)
- Haasteista huolimatta maahanmuuttaneiden työllisyysaste on lähtenyt nousuun.

Maahanmuuttaneiden työllisyydessä on myönteistä kehitystä

- Ulkomaalaistaustaisten työllisyysaste on suomalaistaustaisia matalampi, mutta pidemmän aikavälin tarkastelussa ero näyttää olevan kaventumassa.
 - Työvoimatutkimuksen mukaan ulkomailla syntyneiden työllisyysaste oli 66,2 % vuonna 2021. Eroa Suomessa syntyneisiin oli noin seitsemän prosenttiyksikköä. (Eurostat 2022.)
- Ulkomaalaistaustaisten työttömien työnhakijoiden määrä on ollut kasvussa.
 - Kasvua voivat selittää ukrainalaisten työnhakijoiden suuri määrä, osallistumisasteen nousu ja vuoden 2022 mittaushistorian korkein nettomaahanmuutto.
- Ulkomaan kansalaisten pitkäaikaistyöttömyys on harvinaisempaa kuin suomalaisilla. Koronakriisin vuoksi kasvanut pitkäaikaistyöttömyys on kääntynyt laskuun koko väestössä. (Työnvälitystilasto 2020, 2022.)

Työllistyminen on vaikeampaa tietyissä ryhmissä

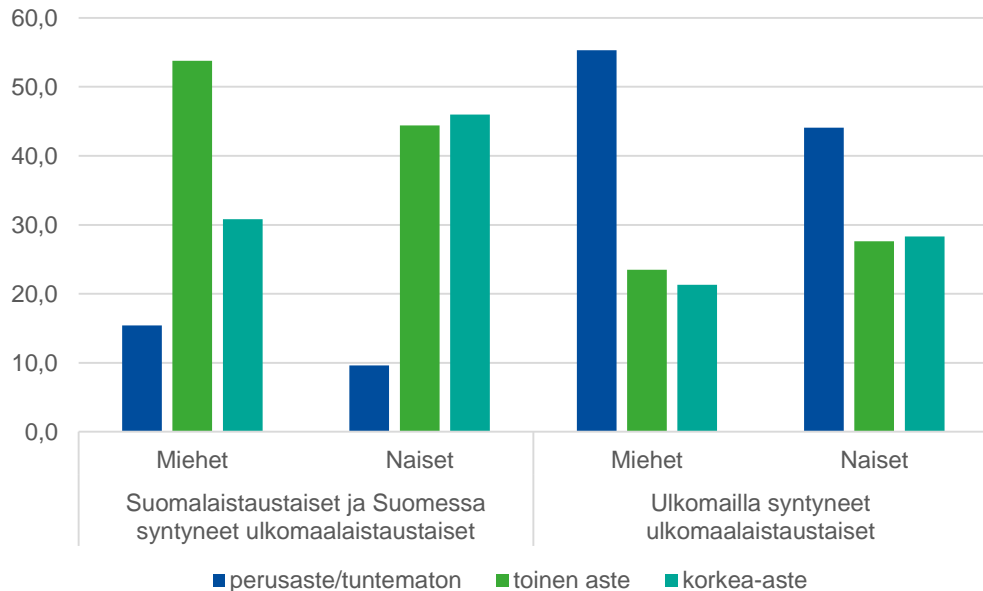

- Työllisyysaste on noin 15 % miesten työllisyysastetta heikompi naisilla, joilla on ulkomaan kansalaisuus (Työssäkäyntitilasto, 2021).
 - Eroa selittää osin maahanmuuttaneiden nuori ikärakenne ja se, että maahanmuutto osuu elämänkaarella usein samaan vaiheeseen perheellistymisen kanssa.
- Työllisyysaste on matala myös niiden maiden kansalaisissa, joissa kansainvälistä suojelua saavien osuus on suurin. Vuonna 2021 työllisyysaste oli miehillä 39 % ja naisilla 15 % (Työssäkäyntitilasto, 2021; pääosin alle 5 vuotta maassa olleet).
- Kuten muilla maahanmuuttaneilla, myös kansainvälistä suojelua saaneilla työllisyysaste nousee maassaolovuosien myötä. Työllisyysasteen nousu vie aikaa. Syrjintä on merkittävä este esimerkiksi somalialais- ja irakilaisista maahanmuuttaneiden työllistymiselle (Ahmad, 2020).
- Syrjintä vaikeuttaa myös venäjänkielisten työllistymistä, hyvästä koulutustasosta huolimatta (Ahmad, 2020; Toivanen ym., 2023).

Koulutus

Koulutustausta on jakautunut sukupuolen mukaan

- Koulutustason tarkastelua vaikeuttaa, että suomalainen tutkintorekisteri sisältää vain suomalaiset tutkinnot ja ulkomailla suoritettut tutkinnot, joille on haettu vastaavuus Suomessa.
- Rekisteröityjen tutkintojen ja kyselytutkimusten (esim. FinMonik, 2018) perusteella kuitenkin tiedetään, että naiset ovat miehiä selvästi korkeammin koulutettuja sekä suomalais- että ulkomaalaistaustaisten keskuudessa.

Korkein suoritettu tutkinto 2021 (Kotoutumisen indikaattoritietokanta, 2023).

Osaamista jää käyttämättä

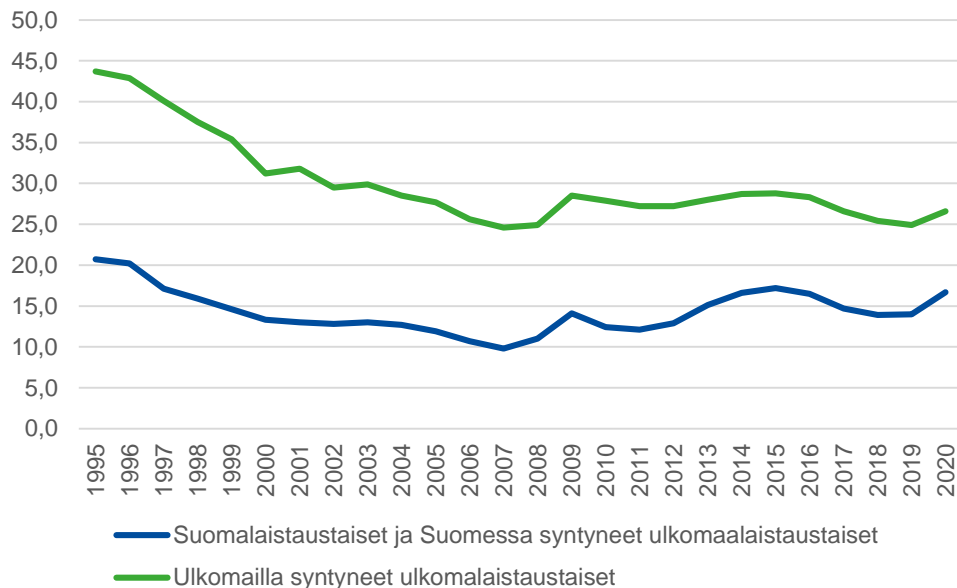
- Vaikka ulkomaalaistaustaiset naiset ovat miehiä koulutetumpia, he työllistyvät miehiä vaikeammin (Baumgartner, 2023).
- Lisäksi ulkomaalaistaustaisten naisten työttömyys pitkittyy useammin kuin suomalaistaustaisten naisten. Ulkomaalaistaustaiset myös siirtyvät useammin työttömyydestä työelämän ulkopuolelle (Toivanen ym., 2023).
- Moni ulkomaalaistaustainen kertoo tehneensä lähtömaassa nykyistä vaativampaa työtä (Baumgartner, 2023). Naisista näin arvioi noin joka viides ja miehistä lähes joka neljäs.
 - Lähi-idästä ja Afrikasta tulleet kokevat muita useammin työskentelevänsä osaamistaan vaatimattomammassa tehtävässä.
 - Lähtömaassa töitä tehneistä ulkomaalaistaustaisista yli 40 % kuitenkin pitää nykyisen työnsä osaamisvaatimuksia korkeampina kuin entisen työnsä.

Kielitaito on keskeistä osaamista

- Tilastokeskuksen (2021) työvoimatutkimuksen mukaan yli puolet ulkomaalaistaustaisista pitää kielitaidon puutetta tärkeimpänä työllisyyttä vaikeuttavana tekijänä (ks. Baumgartner, 2023).
- Kielitaito kehittyy maassaolon myötä. Yli 90 % Tilastokeskuksen tutkimukseen osallistuneista ei puhunut suomea tai ruotsia ennen Suomeen muuttoa. Tutkimushetkellä suurin osa heistä arvioi puhuvansa suomea tai ruotsia vähintään keskitasoisesti. Yli 10 vuotta Suomessa asuneista näin arvioi jo 80 %. (Baumgartner, 2023.)

Joka neljäs nuori on koulutuksen ja työelämän ulkopuolella

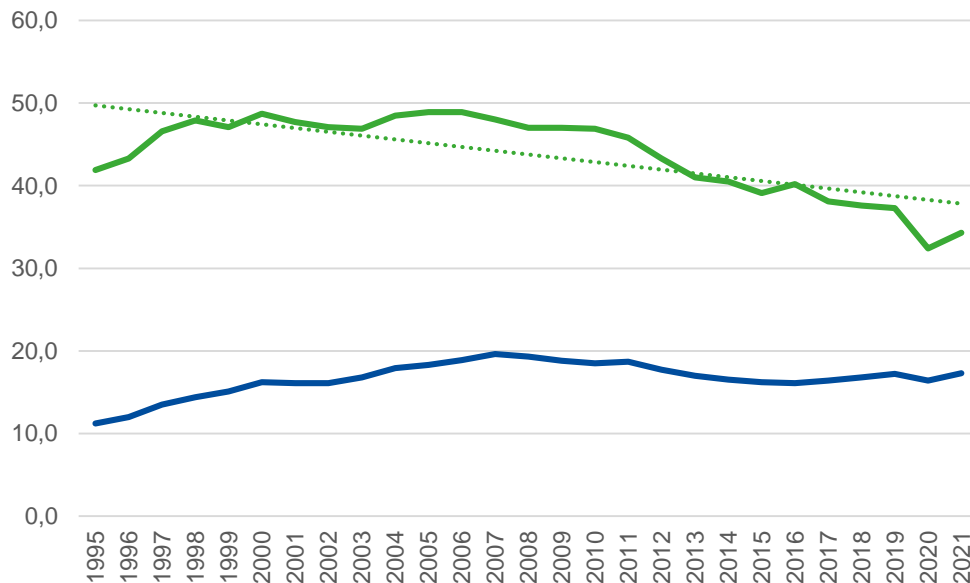
18–29-vuotiaiden NEET-nuorten osuus 1995–2020 (Kotoutumisen indikaattoritietokanta, 2023). NEET = ei työssä, tutkintoon johtavassa koulutuksessa eikä kursseilla.

- Ulkomaalaistaustaisista nuorista noin 27 % ja suomalaistaustaisista nuorista noin 17 % on koulutuksen ja työelämän ulkopuolella.
 - Tilastossa eivät ole mukana varusmiehet eivätkä alle 7-vuotiaiden lasten äidit.
- Luvut ovat kansainvälisesti verraten korkeita. EU:n tavoitteena on laskea NEET-nuorten osuus yhdeksään prosenttiin vuoteen 2030 mennessä (Eurostat, 2022).
- NEET-nuorten elämäntilanteet vaihtelevat, mutta pitkittyessään koulutuksen ja työn ulkopuolella oleminen altistaa syrjäytymiselle.

Hyvinvointi

Maahanmuuttaneilla pienituloisuus on yhä yleistä, mutta kehityksen trendi oikea

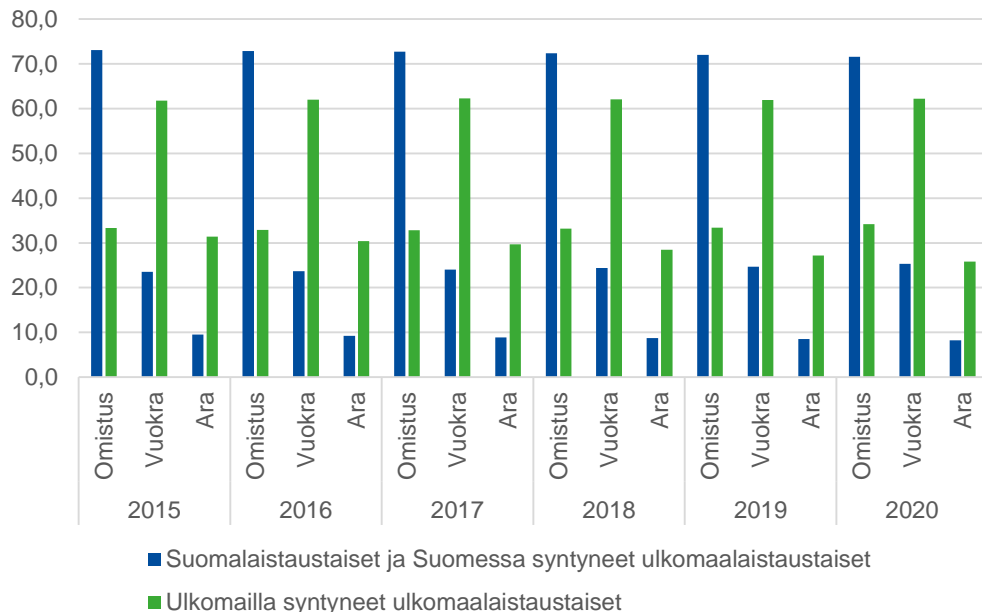
- Maahanmuuttaneiden pienituloisuus on laskenut. Vuonna 2021 pienituloisuus kuitenkin hieman yleistyi sekä suomalais- että ulkomaalaistaustaisten keskuudessa.

— Asuntokunnassa vain ulkomailla syntyneitä ulkomaalaistaustaisia.

— Asuntokunnassa vähintään yksi suomalaistaustainen tai Suomessa syntynyt ulkomaalaistaustainen.

Pienituloisten asuntokuntien osuus (%) kaikista asuntokunnista vuosina 1995–2021 (Kotoutumisen indikaattoritietokanta, 2023).

Maahanmuuttaneet asuvat pääosin vuokralla

Omistusasunnossa, vuokra-asunnossa ja ara-vuokra-asunnossa asuvan asuntoväestön osuus 2015–2020 (Kotoutumisen indikaattoritietokanta, 2023).

- Sosioekonomiset erot näkyvät myös asumisessa. Ulkomaalaistaustaiset asuvat suomalaistaustaisia ahtaammin, etenkin lapsiperheissä.
- Asunnon omistaminen on selvästi yleisempää suomalaistaustaisten keskuudessa.
- Suomalais- ja ulkomaalaistaustaisten osuudet omistus- ja vuokra-asumisessa ovat pysyneet 2000-luvulla jokseenkin samalla tasolla.
- Kuten useimmissa EU-maissa, myös Suomessa asunnon omistaminen on tyypillisempää EU-maista kuin niiden ulkopuolelta muuttaneiden keskuudessa (Eurostat, 2020).

Koronapandemia vaikutti voimakkaammin maahanmuuttaneiden hyvinvointiin

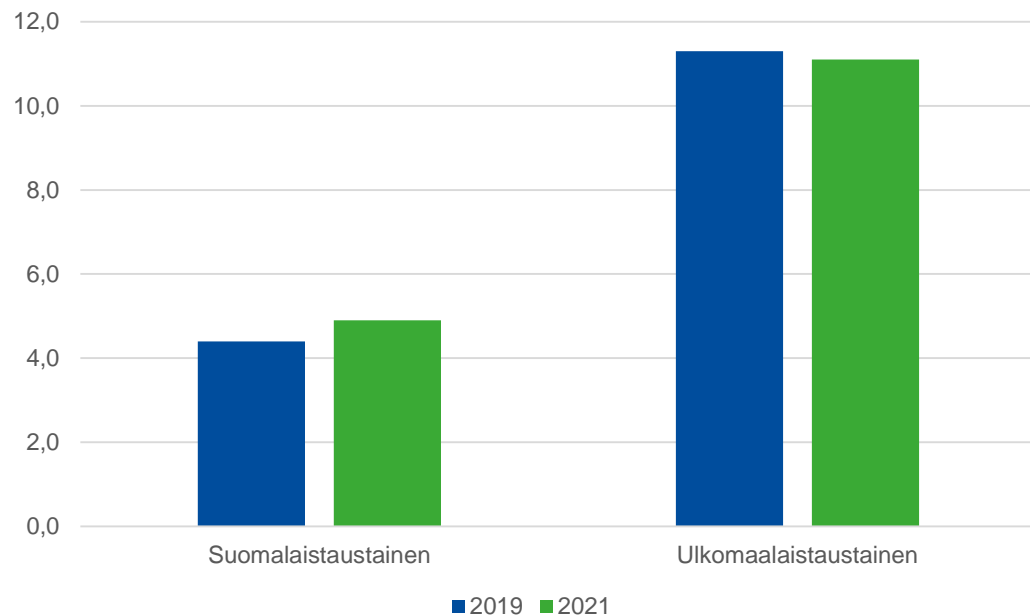
- Maahanmuuttaneet ovat olleet yliedustettuina koronatartunnan saaneissa niin Suomessa kuin kansainvälisesti tarkasteltuna. Syitä tähän ovat muun muassa ahtaasti asuminen, heikompi tiedonsaanti sekä työskentely aloilla, jotka ovat olleet alttiina rajoituksille (Skogberg ym., 2021; Mengesha ym., 2022).
- Suomalaistaustaiset ovat terveystalveluiden piirissä ulkomaalaistaustaisia kattavammin. Pandemia vaikeutti entisestään maahanmuuttaneiden pääsyä palveluihin. Varsinkin pääsy mielenterveystalveluihin koettiin vaikeaksi. (Skogberg ym., 2021.)

Maahanmuuttaneiden nuorten oireilu huolestuttaa

- Nuorten väkivaltaisella käyttäytymisellä oireilu sekä huumerikollisuuteen kytkeytyviin jengeihin kuulumisen ovat viime aikoina aiheuttaneet huolta julkisessa keskustelussa (esim. YLE, 2022). Poliisin (2023) mukaan suuri osa katujengeissä mukana olevista nuorista tai heidän vanhempansa ovat maahanmuuttaneita.
- Nuorten rikoksilla oireilua selittää huono-osaisuus, kuten lapsiperheköyhyys, josta maahanmuuttaneet nuoret kärsivät valtaväestöä enemmän (Kotoutumisen indikaattoritietokanta, 2021).
- Nuorisobarometrin (2022) mukaan vieraskieliset nuoret kokivat asuinympäristönsä muita nuoria turvattommaksi ja raportoivat tapaavansa kavereitaan muita nuoria harvemmin. Kouluterveyskyselyn (2019, 2021) mukaan maahanmuuttaneet nuoret kärsivät yksinäisyydestä lähes kaksi kertaa muita suomalaisnuoria useammin.

Ulkomaalaistaustaiset nuoret kohtaavat muita useammin kiusaamista

- Kouluterveyskyselyn (2019, 2021) mukaan ulkomaalaistaustaiset lapset ja nuoret altistuvat koulukiusaamiselle, häirinnälle ja väkivallalle sekä syrjinnälle muita suomalaisnuoria useammin.
- Ulkomaalaistaustaisia poikia kiusataan koulussa selvästi useammin kuin tyttöjä.

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa olevien 8.- ja 9.luokkalaisten nuorten prosenttiosuus. (Kouluterveyskysely 2019, 2021)

Osallisuus

Maahanmuuttaneiden poliittisessa osallisuudessa on parannettavaa

- Maahanmuuttaneet ovat aliedustettuja edustuksellisessa demokratiassa. Osallistumisen esteitä ovat muun muassa saavutettavan viestinnän puute ja ennakkoluuloiset asenteet. (Seikkula & Maury, 2022; Wass, 2022.)
- Ulkomaisten kansalaiset voivat äänestää Suomessa vain kunnallisvaaleissa. Ehdokasasettelussa ulkomaalaistaustaisten edustus toteutui kuntavaaleissa 2021 melko hyvin, mutta he eivät tulleet samassa määrin valituiksi. Edustus ei siis toteudu päätöksenteossa. (Sipinen & Kestilä-Kekkonen, 2022.)
- Kevään 2023 eduskuntavaaleissa ulkomaalaistaustaisia oli äänioikeutetuista 3,2 % ja ehdokkaista 2,6 %. Vieraskielisten äänioikeutettujen ja ehdokkaiden osuudet olivat samaa luokkaa. Lähes 60 % vieraskielisistä ehdokkaista oli ehdolla Helsingin tai Uudenmaan vaalipiirissä. (Tilastokeskus, 2023.)

Venäjänkielisten yhteiskunnallinen osallisuus on melko vahvaa

- Caltura-säätiö (2022) kartoitti edustavalla otoksella maamme suurimman vieraskielisen ryhmän eli venäjänkielisten näkemyksiä suomalaisesta yhteiskunnasta sekä kannoista ajankohtaisiin poliittisiin kysymyksiin.
- Enemmistö venäjänkielisistä on kiinnittynyt Suomeen ja kokee olevansa melko yhdenvertaisessa asemassa suomalaisen valtaväestön kanssa.
 - 85% vastaajista koki olonsa kotoisaksi omalla asuinalueellaan, ja 64% koki olevansa osa suomalaista yhteiskuntaa. Pidempään Suomessa asuneet ja suomea paremmin osaavat samaistuivat voimakkaammin yhteiskunnan jäseneksi.
- Luottamus suomalaisia instituutioita kohtaan on vahvaa, mutta luottamus suomalaista mediaa kohtaan on valtaväestöä vähäisempää.
 - Noin puolet vastaajista kertoi seuraavansa aktiivisesti maamme yhteiskunnallisia asioita.
- Yhteensä 17 % kyselyyn vastanneista kertoi kohdanneensa venäjän puhumisesta johtuvaa syrjintää tai vihapuhetta Suomessa Venäjän hyökkäyssodasta johtuen.
 - Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa aiheuttaa ristiriitaista suhtautumista Suomen venäjänkielisten keskuudessa.

Yhteiskunta on eriytyvässä, mutta halua vuorovaikutukseen löytyy

- Alueelliseen ja koulutukselliseen eriytymiseen vaikuttaa muun muassa maahanmuuttoa koskeva yhteiskunnallinen keskustelu ja siinä muodostuva maine (Bernelius & Huilla, 2022).
 - Koulutuksellisen huono-osaisuuden riskit kasautuvat maahanmuuttaneilla ja heidän lapsillaan (Bernelius & Huilla, 2021).
- Ympäristöministeriön Lähiöohjelman tuottaman tiedon mukaan lähiöistä on tullut enenevässä määrin yksinasuvien, ikääntyvien ja maahanmuuttaneiden asuinalueita. (Bernelius ym., 2023.)
 - Vieraskielisten yhteisöllisyyden tunne on lähiöissä suomen- ja ruotsinkielisiä heikompi, ja he toivoisivat läheisempiä naapurisuhteita.
 - Lapsiperheiden keskuudessa alueellinen eriytyminen on muita väestöryhmiä voimakkaampaa. Vaikka kouluvalintoihin liittyvä muuttoliike voikin vahvistaa eriytymistä, suuri osa lähiöissä asuvista vanhemmista luottaa lähikouluun. Koululla on suuri rooli myös Suomeen muuttaneiden perheiden kiinnittämisessä suomalaiseen yhteiskuntaan ja naapuruston yhteisöihin.

Yhteiskunnan vastaanottavuus

Asenneilmapiiri vaikuttaa jakautuneelta

- Kaksisuuntainen kotoutuminen on kulttuurien kohtaamista. Kotoutumista tarkastellaan siis myös valtaväestön asenneilmapiirin ja ryhmien välisen vuorovaikutuksen näkökulmista.
- Suomessa asenneilmapiiri on EU:n keskiarvoa hieman myönteisempi (Eurobarometri, 2021).
 - 77 % Suomen valtaväestön jäsenistä ajattelee, että kotoutuminen on sekä maahanmuuttaneiden että koko yhteiskunnan vastuulla.
 - 48 % heistä katsoo, että useimmat maahanmuuttaneet ovat kotoutuneet Suomeen onnistuneesti.
 - 84 % heistä pitää kotoutumisen edistämistä kannattavana sijoituksena pitkällä aikavälillä.
- Vaikka yleinen asenneilmapiiri on melko myönteinen ja viharikosten määrä on laskenut, vihapuherikosten määrä on kasvanut. Maahanmuutto ja uskonto ovat keskeisimpiä aiheita, joiden ympärille internetin vihapuhe keskittyy. (Saresma ym., 2022.)

Eri ryhmiin suhtaudutaan eri tavoin

- Suomessa esiintyvistä etnisestä hierarkiasta on paljon aiempaa tutkimusta (esim. Ahmad, 2020). Hierarkioita ilmenee myös asenteissa eri syistä ja eri alueilta Suomeen muuttaviin.
- Etenkin työperäiseen maahanmuuttoon suhtaudutaan melko myönteisesti (Eva, 2023).
 - Evan (2023) kyselyjen mukaan asenteet työperäistä maahanmuuttoa kohtaan ovat muuttuneet viime vuosina myönteisempään suuntaan. Yli puolet (55 %) suomalaisvastaajista arvioi alkuvuodesta, että Suomen väestön ikääntyminen ja uhkaava vähentyminen edellyttävät maahanmuuton helpottamista. Ulkomaisten osajien maahanmuuton helpottamista piti tärkeänä 82 % vastaajista.
 - Asenteet kuitenkin vaihtelevat esimerkiksi puoluetustan mukaan. Noin 40 prosenttia vastaajista piti maahanmuuttoa ainoana ratkaisuna työvoimapulaan, ja saman suuruinen joukko näki asiaan löytyvän muitakin ratkaisuja.
- EU:n ulkopuoliseen maahanmuuttoon suhtaudutaan kriittisemmin.
 - Monien suomalaisten mielestä maahanmuutto EU:n ulkopuolelta on sekä ongelma että mahdollisuus (45%). Enimmäkseen ongelmana sitä piti 28 % vastaajista ja enimmäkseen mahdollisuutena 23 % vastaajista (Eurobarometri, 2021).

Kansainväliset osaajat kokevat suhteiden solmimisen suomalaisiin vaikeaksi

- E2:n toteuttama selvitys tarkasteli kuutta kansainvälisten osaajien ryhmää: ulkosuomalaisia, paluumuuttajia, Suomessa töitä tekeviä tai hakevia ulkomaalaisia, kumppanin vuoksi Suomeen muuttaneita ulkomaalaisia, korkeakoulututkintoa suorittavia ulkomaalaisia sekä paikasta riippumatonta työtä tekeviä diginomadeja. (Välimäki ym., 2023).
- Useimmat pitivät Suomen yleistä ilmapiiriä myönteisenä.
 - Vastaajajoukko kuitenkin jakaantui siinä, kuinka kansainvälisenä Suomi nähtiin. Suomessa pidempään asuneet arvoivat Suomen ilmapiiriä muita kriittisemmin.
- Monet kokivat ystävyysuhteiden solmimisen Suomessa vaikeaksi (ks. myös Durna ym., 2022).
 - Eurobarometrin (2021) mukaan muita EU-kansalaisia harvemmalla suomalaisella on maahanmuuttaneita perheenjäseniä, ja harvempi on viikoittain tekemisissä maahanmuuttaneiden kanssa. EU:n keskiarvoa useammalla suomalaisella on kuitenkin maahan muuttaneita ystäviä.

Meneillään olevia
muutoksia ja
päivittyvää tietoa

Ukrainalaiset ovat uusin suuri ulkomaalaistaustainen ryhmä Suomessa

- Ennen Venäjän hyökkäyssotaa Suomessa asui noin 7 000 Ukrainan kansalaista. Maaliskuuhun 2023 mennessä tilapäistä suojelua tai turvapaikkaa oli hakenut Suomesta noin 50 000 ukrainalaista.
- Alustavien tietojen mukaan 5 400 tilapäistä suojelua saavaa ukrainalaista oli työllistynyt vuoden 2022 joulukuussa. Toukokuussa 2023 TE-palveluissa oli runsaat 8 600 ukrainalaista asiakasta.
 - Tilapäistä suojelua saavien työmarkkina-asemaan heijastuu se, että monet tulijoista ovat pienistä lapsista huolehtivia naisia.
 - Tilapäistä suojelua saavien koulutustaustasta ei ole tarkkaa tietoa.
- Sisäministeriö (2022, 2023) on selvittänyt ukrainalaisten tilannetta Suomessa.
 - Vaikka työlupaa ei tarvita ja asenteet ovat myönteisiä puolin ja toisin, työllistymistä vaikeuttavat elämäntilanne, puutteellinen kielitaito ja sosiaaliset verkostot sekä tutkintojen pätemättömyys Suomessa.
 - Lapset ja perheet kaipaavat erityistä tukea.
- Tulevat vuodet viitoittavat tietä kotoutumiseen: tilapäistä suojelua saavat voivat siirtyä kuntien asukkaiksi maaliskuusta 2023 alkaen.

Kotoutumislaki uudistuu

- Vuonna 2025 voimaan tuleva kotoutumislainsäädännön kokonaisuudistus edistää tehokkaampaa kotoutumista.
 - Kokonaisvastuu kotoutumisen edistämisestä siirtyy kunnille. Näin kunta voi sovittaa yhteen kotoutumista ja työllistymistä edistäviä palveluita.
 - Kunnan kotoutumisohjelma on kotoutumisen alkuvaiheen palvelujen kokonaisuus, joka tehostaa kielenoppimista, työelämävalmiuksia ja yhteiskunnallista osallisuutta sekä siirtymiä työhön tai koulutukseen.
- Kokonaisuudistus pohjaa hallituksen selonteeseen, jonka keskeiset kehitysehdotukset on koottu verkkosivulle: [Selonteon keskeiset ehdotukset](#)
 - Tavoitteena on tukea maahanmuuttaneen omaa toimijuutta: lisätä tietoisuutta mahdollisuuksista ja vahvistaa kykyä tehdä omaa kotoutumista ja työllistymistä edistäviä päätöksiä.
 - Kotoutumisen edistämisessä pyritään huomioimaan nykyistä paremmin myös erityistä tukea tarvitsevien ryhmien, kuten haavoittuvassa asemassa olevien tarpeet. Jatkossa panostetaan erityisesti myös naisten työllisyystilanteen kohentamiseen sekä kotona lapsiaan hoitavien vanhempien tavoittamiseen kotoutumispalveluiden piiriin.
 - Myös kotoutumisen ja kotoutumistoimien seurantaa tehostetaan.

Vuonna 2023 julkaistavaa tietoa kotoutumisesta

- Oikeusministeriö: Syrjintä Suomessa 2020–2022
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos: MoniSuomi-kyselytutkimus maahanmuuttaneiden hyvinvoinnista
- Työ- ja elinkeinoministeriö: Selvitys tilapäistä suojelua saavista työvoimapalvelujen asiakkaina ja työmarkkinoilla
- Työ- ja elinkeinoministeriö käynnistää yhteistyössä VATT:n Datahuoneen kanssa tilapäistä suojelua saavien ukrainalaisten työllisyystilanteen tilastoseurannan, jossa hyödynnetään tulorekisteristä saatavia tietoja. Seurannan tuloksia raportoidaan huhtikuusta 2023 alkaen kuukausittain.

Kirjallisuutta 1/2

- Ahmad, A. (2020). When the name matters: An experimental investigation of ethnic discrimination in the Finnish labor market. *Sociological Inquiry*, 90(3), 468-496. Ks. myös TEM / Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019.
- Baumgartner, T. (2023). Maahanmuuttajien osaamista jää käyttämättä työmarkkinoilla. Tilastokeskus.
- Bernelius, V., & Huilla, H. (2021). Koulutuksellinen tasa-arvo, alueellinen ja sosiaalinen eriytyminen ja myönteisen erityiskohtelun mahdollisuudet. *Valtioneuvoston julkaisu* 2021:7.
- Bernelius, V., & Huilla, H. (2022). Maineen vangit? Kaupunkikoulujen maineiden yhteys naapurustoihin segregaation riskinä ja kehittämisen mahdollisuutena. *Kvartti: Helsingin kaupungin tietokeskuksen neljännesvuosijulkaisu*, 2022(2).
- Bernelius, V. ym. (2023). Re:Urbia-hankkeen loppuraportti, preprint 7.3.2023.
- Cultura-säätiö (2022). Suomen venäjänkieliset 2022.
- Durna, Z., Uusiautti, S., & Määttä, K. (2022). International Higher Education Students' Resilience and Willingness to Immigrate in the Lapland Region. Teoksessa Yeasemin, N. ym. (toim.), *The Future of the Arctic Human Population* (s. 105-122). Routledge.
- Eurostat (2020). Migrant integration statistics. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2021.
- Isotalo, E., Kyyrä, T., Lähdemäki, S., Pesola, H., Ravaska, T., Suhonen, T., Villanen, J. (2022). Koronakriisin taloudellisten vaikutusten kohdentuminen. *Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja* 2022:56.
- Kurronen, S. (2021). Tervetuloa töihin. *EVA arvio* 32.
- Mengesha, Z., Alloun, E., Weber, D., Smith, M., & Harris, P. (2022). A Scoping Review of the Unequal Impact of the COVID-19 Pandemic on Asylum Seekers and Undocumented Migrants. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(11), 6624.

Kirjallisuutta 2/2

Poliisi (2023). Perustietoa katujengi-ilmiöstä. <https://poliisi.fi/katujengien-rikollisuus>

Sánchez Gassen, N., Penje, O., Bratsberg, B., Raam, O., Roed, K., Skedinger, P., & Åslund, O. (2021). Integrating immigrants into the Nordic labour markets. The impact of the COVID-19 pandemic. Nordregio & Nordic Council of Ministers.

Saresma, T. ym. (2022). Verkkoviha: Vihapuheen tuottajien ja levittäjien verkostot, toimintamuodot ja motiivit. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022:48.

Seikkula, M., & Maury, O. (2022). Korjataan maahanmuuttaneiden ja monikielisten suomalaisten demokratiavaje: Työryhmän raportti ja suositukset. Oikeusministeriön julkaisuja 2022:27.

Sipinen, J. & Kestilä-Kekkonen, E. (2022). Ulkomaalaistaustaiset kuntavaaliehdokkaana. Teoksessa P. Kettunen (toim.), Näkökulmia maahanmuuttaneiden poliittiseen osallistumiseen Suomessa. Siirtolaisinstituutti.

Skogberg, N., Koponen, P., Lilja, E., Austero, S., Prinkey, T., & Castaneda, A. (2021). Impact of Covid-19 on the health and wellbeing of persons who migrated to Finland: The MigCOVID Survey 2020–2021.

Toivanen, M., Gluschkoff, K., Bergbom, B., & Väänänen, A. (2023). Koulutettujen työttömien ulkomaalais- ja suomalaistaustaisten naisten työllisyyspolut. Yhteiskuntapolitiikka, 88(1), 32-44.

Välimäki, M., Pitkänen, V., Niemi, M. K., & Veijola, R. (2023). Kansainväliset osaajat ja Suomi: Mielikuvat, kotiutuminen, työelämä ja tuen tarpeet. E2 Tutkimus.

Wass, H. (2022). Kotona politiikassa: keinoja tukea Suomeen muuttaneiden poliittista osallisuutta. Työ- ja elinkeinoministeriö, kotoutumisen osaamiskeskus: Policy brief 2/2022.

YLE (2022). Jengien juuret. <https://yle.fi/a/74-20008459>

Lisätietoja:

Tuuli Anna Renvik
tuulianna.renvik@gov.fi

Minna Säävälä
minna.saavala@gov.fi